

Životopis Doc. PaedDr. Jaroslava Kozlíka, CSc.

Narodil se 22. května 1907 na severní Moravě v Bystřici pod Hostýnem v rodině obchodníka se smíšeným zbožím jako druhorozený mezi sedmi sourozenci. Strádání za první světové války a péče o mladší sourozence (otec na frontě, matka vedla obchod) jej od útlého věku vedly k samostatnosti a odpovědnosti. V rodišti absolvoval základní a měšťanskou školu, pak Státní učitelský ústav v Kroměříži, kde získal i své první učitelské angažmá na jedné z obecných škol. Další působení na Dívčí měšťanské škole Karoliny Světlé v Kroměříži (1927-1933) bylo přerušeno prezenční vojenskou službou v letech 1929-1931.

1. září 1933 byl angažován Pokusnou měšťanskou školou (PMŠ) ve Zlíně, zřízenou a financovanou továrníkem J. A. Baťou. Zde působil dalších 12 let nejen jako tělocvikář, ale i jako osobní cvičitel Jana Antonína Bati a jako odborný poradce při výstavbě víceúčelového a na svou dobu mimořádně moderního sportovního areálu při PMŠ. V roce 1937 se oženil s Annou Chalupovou (populární brněnskou sportovkyní, mistryní republiky v atletickém pětiboji), která se mu stala celoživotní oporou, umožnila mu věnovat se profesi a převzala starost o rodinu a výchovu jejich tří dcer, narozených v letech 1939, 1941 a 1944. Koncem druhé světové války byl členem ilegální skupiny pedagogů z Čech a Moravy, připravující perspektivní školský program pro poválečné Československo.

V roce 1945 byl povolán do Prahy, aby pomohl tento program realizovat. Stal se jedním z prvních pracovníků Výzkumného ústavu pedagogického (VÚP), kde pracoval 27 let (tj. do roku 1972) jako vedoucí oddělení a později jako vedoucí výzkumné skupiny, zabývající se teorií a praxí školní tělesné výchovy. Jeho zásluhou byl do školské praxe zaveden v celostátním rozsahu institut školního lékaře (zdravotní karty, pravidelné lékařské prohlídky žáků), zvláštní tělesná výchova pro žáky handicapované, bezpečnostní a branná výchova, školy v přírodě, výcvikové lyžařské kurzy, kurzy plavání aj. Jako metodik a školitel i jako dlouholetý šéfredaktor časopisu „Tělesná výchova mládeže“ se intenzivně stýkal s učitelstvem, mezi kterým získal vysokou vážnost. Aktivním členstvím ve vědecké radě ČSTV a v redakční radě časopisu „Teorie a praxe tělesné výchovy“ přispěl k položení základů moderní tělesné výchovy v poválečné ČSR. V našich i zahraničních odborných časopisech uveřejnil přes 300 statí a článků a ve sbornících přes 20 obsáhlejších zpráv z výzkumu. Byl autorem řady celostátně užívaných tiskopisů, svými předlohami se podílel na tvorbě školních instruktážních filmů a nástěnných obrazů a ve vědeckých radách vypracoval desítky odborných posudků na různé projekty, publikace a kandidátské práce. Je autorem přes 30 knižních publikací z teorie a metodiky tělesné výchovy a dokumenty o jeho díle jsou uloženy v oddělení Dějin českého školství Muzea Jana Amose Komenského v Přerově pod č. 1951/96.

Vědom si náročnosti a odpovědnosti svého povolání průběžně doplňoval své vzdělání: v roce 1955 získal doktorát pedagogiky, v roce 1961 hodnost kandidáta věd, v roce 1963 se habilitoval na docenta teorie a metodiky tělesné výchovy a v roce 1968 byl ČSAV jmenován samostatným vědeckým pracovníkem.

Při vstupu do VÚP Praha v roce 1945 byl donucen k politické profilaci, vybral si sociální demokracii, ale při slučování stran po únoru 1948 se stal automaticky a proti své vůli členem KSČ. Odvahu z KSČ demonstrativně vystoupit v této době ještě nenašel a zdá se to být pochopitelné a omluvitelné (pouhé 3 roky po zahájení slibné profesní kariéry, manželka

v domácnosti se třemi malými dětmi ve věku od 4 do 7 let a všeobecná atmosféra strachu, vyvolaná začínajícími politickými procesy). V době nástupu politické normalizace po roce 1968 byl jediným pracovníkem ústavu, který v kádrovém dotazníku uvedl a podepsal svůj nesouhlas s příchodem vojsk Varšavské smlouvy a požádal o zrušení členství v KSČ. Na svých názorech a rozhodnutí trval i před prověřkovou komisí a byl za to perzekuován: po vyloučení z KSČ byl postupně zproštěn funkce vedoucího výzkumné skupiny, krátce nato i funkce vedoucího oddělení a byla mu zakázána publikační činnost. Pod tímto psychickým nátlakem podal v roce 1972 žádost o propuštění z ústavu a v 65 letech odešel do důchodu ještě plný energie a s pocitem nedokončené práce.

Depresí ze ztráty práce, kterou vždy bral jako poslání, se postupně zbavoval svépomocnou výstavbou rekreační chaty u Poříčí n. Sázavou a posléze organizováním obecně prospěšných prací (elektrifikace chat, rekonstrukce příjezdové cesty aj.) v rekreační osadě Drábovka jako předseda osadního výboru. Současně se dál věnoval svému největšímu celoživotnímu koníčku, kterým byla publikační činnost. Sepsal „do šuplíku“ několik vzpomínkových knih včetně autobiografie „Poznáním k sebepoznání“.

Školská reforma 90. let zaujala doc. Jaroslava Kozlíka natolik, že se po dvaceti letech odmíčení vrátil do pedagogického světa. Počinem se stal sborník „Aktuální historie“ (1996, Komenského muzeum v Přerově), ve kterém shrnul své zkušenosti a poznatky z PMŠ ve Zlíně. Vzpomínky na toto období jej inspirovaly ke vstupu do hnutí alternativních škol, do promyšlení koncepce modelu základní školy 21. století, založené na přechodu od autokratického k demokratickému způsobu práce učitele, od výuky pasivní k výuce aktivní. Završením těchto snah se stala publikace „Jak navyknout žáky základních škol myslet, komunikovat a učit se“ (2003, Universita Palackého, Pardubice). U příležitosti 100. narozenin doc. Kozlíka v roce 2007 vydala pardubická UP jeho další publikaci s názvem „K vývoji tělesné výchovy v Československu v letech 1933-1972“. V roce 2008 sepsal a předal ČOS své „Představy o poslání Sokola v současnosti“ jako podklad k diskuzi o renesanci a reformě sokolského hnutí.

Před dvěma roky se mu začal rapidně zhoršovat zrak (degenerativní nevratné změny sítnice) a v letošním roce byl donucen psaní definitivně zanechat. Svě životní zkušenosti předává dál v rámci četných návštěv ctitelů a přátel, mezi kterými nechybí ani jeho první žáci ze Zlína, dnes starší 80ti let! Navštěvuje jej i řada novinářů a reportérů, chtějících znát jeho recept na dlouhověkost. Je jednoduchý a praxí ověřený: žít skromně, denně po ránu alespoň půl hodiny cvičit (namáhat tělo a udržovat jeho fyzickou kondici), minimálně 4 hodiny tvořivě pracovat (v jeho případě psát), sledovat a snažit se pochopit dění kolem (namáhat mozek a udržovat psychickou kondici). Nejvíce jej samozřejmě zajímá vše kolem nových reforem školství, se kterými se neztotožňuje. Podle něj je věnován nadbytečný důraz na kvalitu vzdělání (žáků i učitelů), tělesná výchova (a v důsledku i tělesná kondice) žactva upadá a nejvíce jej trápí absence jakékoliv výchovy citové a morální. V tom spatřuje základní příčiny současného společenského marasmu.